

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	กระบวนการทางสังคมและการเมืองในการเรียกร้องที่ดิน ทำกินของชุมชนชนบทภาคเหนือ
ชื่อผู้เขียน	นายวีรยุทธ แต้มศรี
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ ลิ้มสุวรรณ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ เปลี่ยนผดุง กรรมการ อาจารย์วิสุทธิ วานิช กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภูมิหลังทางสังคมและทางการเมืองของชาวบ้านที่รวมตัวเรียกร้องที่ดินทำกิน และเพื่อศึกษากระบวนการทางสังคมและการเมืองที่ชาวบ้านใช้ในการเรียกร้องที่ดินทำกิน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ คณะกรรมการกลุ่มผู้เรียกร้อง กลุ่มผู้อาวุโส พระสงฆ์ ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในชุมชน ข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จัดเป็นหมวดหมู่ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่กำหนดไว้ และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า ภูมิหลังทางสังคมและทางการเมืองของชาวบ้านที่รวมตัวเรียกร้อง ที่ดินทำกิน ของกลุ่มเรียกร้องที่ดินทำกินเริ่มจากผู้นำกลุ่มชาวบ้าน 5 – 7 คน ซึ่งเคยผ่านการบวชกับพระอาจารย์อันเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านได้ประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินทำกินบริเวณพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ตามแผนที่ของทางราชการระบุเป็นบริเวณทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

กระบวนการทางสังคมและการเมืองของกลุ่มชาวบ้านที่ใช้ในการเรียกร้องที่ดินทำกิน มีลักษณะของการใช้เครือข่ายทางสังคมภายในชุมชนก่อน ต่อมาภายหลังจึงใช้ขยายเครือข่ายออกไปภายนอกชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการจัดการที่ดินของประชาชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับภูมิหลัง

ทางสังคมและการเมืองของกลุ่มชาวบ้านเรียกร่องที่ดินทำกินนั้น ชาวบ้านได้เลือกใช้วิธีการ
ชุมนุมประท้วงเรียกร่องที่ดินทำกินต่อรัฐบาลทุกสมัย ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ทำทนายอานาจรรัฐ
ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผลสำเร็จมากที่สุดในการจัดการปัญหาที่ดินทำกินของชาวบ้านการจัดชุมนุม
ประท้วงในการเรียกร่องที่ดินทำกินอย่างเป็นกระบวนการ และในกระบวนการชุมนุมประท้วง
ในการเรียกร่องที่ดินทำกินในครั้งนี้ พบว่ามีการเรียนรู้ตามแนวคิดสิทธิชุมชน เครือข่ายทาง
สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิดการเรียนรู้และกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารใน
ทุกขั้นตอนของกระบวนการ กล่าวคือในการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอน ชาวบ้านได้พิจารณา
ว่าใครในชุมชนมีความรู้และศักยภาพเพียงพอ การกำหนดทางเลือกในการ มีการประชุมเพื่อ
กำหนดทางเลือกนั้น ชาวบ้านมีการระดมสมองในหมู่ชาวบ้าน โดยใช้การเรียนรู้จาก
ประสบการณ์ของแต่ละคนเข้าช่วยในการพิจารณา เมื่อกำหนดทางเลือกแล้ว ก็มีการเลือก
ทางเลือกในแต่ละขั้นตอนนั้นชาวบ้านได้ขอคำแนะนำจาก ผู้อาวุโส พระ และเจ้าหน้าที่จาก
องค์กรพัฒนาเอกชน

Thesis Title	Social and Political Process in Land Appropriation of Northern Rural Communities		
Author	Mr. Veerayuth Yamsri		
M.Ed.	Nonformal Education		
Examining Committee	Assoc.Prof.Dr.Chukiat Leesuwan		Chairman
	Asst.Prof. Yongyudh Plianpadung		Member
	Lect.Visut Vanich		Member

Abstract

This thesis was aimed at examining social and political background of villagers collectively demanding land to work on as well as socio-political processes adopted. The researcher collected needed data via participant observations and in-depth interviews. Key informants comprised formal and informal leaders, members of the demanding committee, the elderly people, Buddhist monks and government officials working in the community. Collected data were cross-checked, classified and analyzed according to predetermined conceptual and theoretical frameworks. Analyzed results were descriptively and analytically presented.

Findings were as follows :

The demand began with 5-7 leading villagers who had earlier been ordained by respected monks. They met and discussed ways and means to tackle the problems of land holding and land use in public forest areas designated by the authorities as animal pastures.

Socio-political processes employed initially characterized by the predominant utilization of community-based available social networks. Later, such networks were expanded outside the community embracing learning and information exchange processes related to people's participation-based land management practices. It was also found that villagers had relied on protest rallies

in demanding the land to work on and presented their demands to every government. The approach, obviously posing a crucial challenge to state power, was proved to be most successful in handling the villagers' land-to-work on problem thus far. And in the process, the issues of community rights, social networking, and especially information exchanges were addressed and well internalized. In each stage of the decision-making process, villagers were found to have taken into consideration as regards who were sufficiently knowledgeable and capable and who were not. Moreover, in determining alternatives, villagers were found to have brainstormed among themselves making full use of each attending participant's past experiences. Once the choices were made, they turned for advice to the community elderly people, Buddhist monks and nongovernmental organizations' personnel.